

Ψαρίζοντας στην Καταλονία'

Το ζήτημα της καταλανικής ανεξαρτησίας είναι μια περίπλοκη υπόθεση. Μπορεί να προσγειώθηκε στην ευρωπαϊκή (και την ελληνική) επικαιρότητα με πάταγο, λόγω του δημοψηφίσματος και της ωμής και δυσανάλογης κατασταλτικής βίας που χρησιμοποίησε το –εθισμένο σε τέτοιες συμπεριφορές- συγκεντρωτικό ισπανικό κράτος, αλλά ως ζήτημα υπάρχει και εξελίσσεται σταθερά μέσα στα προηγούμενα χρόνια. Η προσέγγισή του πρέπει να γίνεται πέρα από ιδεοληπτικές κορόνες και εύκολη συνθηματολογία. Η επίκληση δρόμων «από την εθνική στην ταξική χειραφέτηση» ή μια γενικόλογη «αλληλεγγύη στο λαό της Καταλονίας», είναι χαρακτηριστική τέτοιων προσεγγίσεων. Όποιος και όποια καταπιάνεται με το ζήτημα οφείλει να γνωρίζει –έστω και λίγο- τις συνθήκες από τις οποίες αυτό προέκυψε. Γι' αυτό και πριν να εκφραστεί μια άποψη, είναι χρήσιμη μια σύντομη εξιστόρηση των πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και ταξικών δεδομένων που περιβάλλουν το καταλανικό ζήτημα.

Μετά το θάνατο του Φράνκο και την ισπανική Μετάβαση στη δημοκρατία, ψηφίστηκε το σύνταγμα του 1978, το οποίο χώρισε το ισπανικό κράτος (και έθνος, όπως αναφέρει το σύνταγμα) σε 17 αυτόνομες κοινότητες με αυξημένες αυτοδιοικητικές δυνατότητες. Η εξέλιξη αυτή ήταν αρνητική για τους υπερασπιστές της πλήρους ανεξαρτησίας περιοχών όπως η Χώρα των Βάσκων ή η Καταλονία, αλλά σηματοδότησε μια στροφή από το συγκεντρωτικό φρανκικό μοντέλο και παρείχε στις Αυτονομίες τη δυνατότητα να αποφασίζουν έκτοτε μόνες τους –μεταξύ άλλων- για ζητήματα Πολιτισμού, Μεταφορών, Δημόσιας Ασφάλειας... Στην υγεία, την εκπαίδευση και τη δικαιοσύνη υπάρχει συναρμολόγηση με το ισπανικό κράτος. Μια πρώτη παρατήρηση είναι ότι η αποδοχή του συστήματος των Αυτονομιών τέθηκε –για διαφορετικούς λόγους- σε δημοψήφισμα μόνο σε 4 περιοχές: τη Γαλικία, την Ανδαλουσία, την Καταλονία και τη Χώρα των Βάσκων. Το 1979, στην Καταλονία το 88% ψήφισε υπέρ της συνταγματικής (και υπαγόμενης στην Ισπανία) Αυτονομίας, γεγονός που αφαίρεσε τη δυναμική για έναν πιθανό αγώνα για ανεξαρτησία. Ομοίως και στη Χώρα των Βάσκων το 90% ψήφισε ναι, κόντρα στο 10% που υποστηρίχθηκε από το Herri Batasuna και την ETA και επιθυμούσε την πλήρη απόσχιση.

Μια μικρή παρατήρηση σ' αυτό το σημείο: Η Αυτονομία της Καταλονίας δεν περιλαμβάνει την Αυτονομία της Κοινότητας της Βαλένθια ούτε αυτή των Βαlearίδων Νήσων, περιοχές όπου μιλιούνται ευρέως καταλανικές διάλεκτοι και επιβιώνουν αντίστοιχα πολιτισμικά έθιμα. Ο πανκαταλανισμός ως εθνικιστική ιδεολογία περιλαμβάνει αυτές τις

περιοχές, ένα κομμάτι της Αραγόνας, ένα κομμάτι της νότιας Γαλιτίας και το πριγκηπάτο της Ανδόρρας. Το δημοψήφισμα που έγινε την 1η Οκτώβρη αφορούσε μόνο στην Αυτονομία της Καταλονίας και τη δική της ανεξαρτησία. Οι υπόλοιπες «καταλανικές χώρες» (όπως τις αποκαλεί το εθνικιστικό ιδεολόγημα) δεν επιθυμούν ούτε την ανεξαρτησία ούτε την ένωσή τους με την Καταλονία.

Το 2005 επιχειρήθηκε η αλλαγή του καθεστώτος της Αυτονομίας της Καταλονίας, με βελτιωμένους όρους ως προς μια μεγαλύτερη αυτονομία και –κυρίως- με διακοπή της υποχρέωσης της Καταλονίας να βοηθάει οικονομικά τις υπόλοιπες ισπανικές Αυτονομίες. Το νομοσχέδιο μπλοκαρίστηκε οριστικά το 2010 από το Συνταγματικό Δικαστήριο της Ισπανίας, παρά το ότι είχε εγκριθεί από δημοψήφισμα στην Καταλονία το 2006, όπου –με την αποχή να κυμαίνεται στο 51%- το 74% το αποδέχθηκε. Σταθερά τα τελευταία χρόνια, πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης, η Καταλονία έχει ένα από τα υψηλότερα ΑΕΠ συγκριτικά με τις υπόλοιπες Αυτονομίες, οπότε μέρος των εσόδων της μεταφέρεται για την οικονομική στήριξη φτωχότερων Αυτονομιών. Αυτό το σύστημα κρατικής αναδιανομής των πόρων ήταν που επιθυμούσε να αποτινάξει από πάνω της η καταλανική αστική τάξη, αλλά δεν τα κατάφερε. Αυτό είναι κι ένα από τα κύρια επίδικα της σημερινής κατάστασης, το οποίο συνδυάζεται άμεσα και με την πρόθεση δημιουργίας ενός καταλανικού κυβερνητικού εισπρακτικού μηχανισμού, ο οποίος δε θα λογοδοτεί στα κεντρικά ισπανικά όργανα.

Η οικονομική πλευρά του καταλανικού ζητήματος έχει δυο βασικούς άξονες. Το καταλανικό κεφάλαιο δεν επιθυμεί την απόσχιση από την Ισπανία, καθώς αυτή θα σημάνει απώλεια του ευρώ και της σταθερότητας, καθώς και της αδασμολόγητης εξαγωγής προϊόντων προς την κύρια αγορά του, την Ισπανία, αλλά και την υπόλοιπη Ευρώπη. Επιθυμεί, όμως, μια Αυτονομία της Καταλονίας με αναβαθμισμένες αρμοδιότητες, αφού έτσι θα βρεθεί σε προνομιακή θέση, καθώς τα συμφέροντά του θα εξυπηρετούνται καλύτερα και πιο άμεσα από το νεοφιλελεύθερο καταλανικό κυβερνητικό συνασπισμό, ο οποίος θα έχει αποτινάξει από πάνω του τον κεντρικό δημοσιονομικό έλεγχο της Μαδρίτης και την υποχρέωση να διοχετεύει μέρος των εσόδων του στις υπόλοιπες ισπανικές περιοχές. Ταυτόχρονα η αυξημένη αυτονομία θα μπορούσε να ανοίξει το δρόμο για απευθείας συνδιαλλαγή με την ΕΕ και διεκδίκηση αυξημένων πόρων, μια χρόνια απαίτηση του καταλανικού κεφαλαίου και της καταλανικής κυβέρνησης που βλέπουν με κακό μάτι την από κοινού μοιρασιά των ευρωπαϊκών κονδυλίων με τις φτωχότερες ισπανικές Αυτονομίες. Η προφανής αυτή επιδίωξη καθίσταται σαφής και από τη ρητορική που συνοδεύει το αφήγημα της ανεξαρτητοποίησης: Οι εμπνευστές του δημοψηφίσματος επιθυμούν μια Καταλονία εντός του ευρώ, της ΕΕ, του NATO και δεν ευαγγελίζονται καμιά πολιτική ή οικονομική ρήξη σε περίπτωση απόσχισης.

1 [Το ακόλουθο κείμενο αναρτήθηκε στο [athens.indymedia.org](https://athens.indymedia.org/post/1578799/), <https://athens.indymedia.org/post/1578799/>]

Ο δεύτερος άξονας είναι η ταξική προέλευση του αιτήματος για ανεξαρτησία. Βάσει στοιχείων της ίδιας της καταλανικής στατιστικής υπηρεσίας, το στατιστικό προφίλ των υποστηρικτών της απόσχισης είναι αυτό των πολιτών με μέσο και μεγάλο εισόδημα, καταλανική καταγωγή μέχρι τους παπούδες και τις γιαγιάδες και υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης. Η στήριξη προς την ανεξαρτησία φθίνει όσο πέφτει το εισόδημα, το μορφωτικό επίπεδο και η καταγωγή γίνεται πιο «ισπανική». Με άλλα λόγια, αν κάποιος θα ήθελε να αποδώσει με μια εύκολη καρικατούρα την ταξική προέλευση της ψήφου, αυτή θα ήταν σίγουρα: «Οι πλούσιοι ψηφίζουν ανεξαρτησία». Οι δε φτωχοί, ο «απλός λαός» όπως θα μπορούσε να πει μια πιο λαϊκίστικη προσέγγιση είναι σε μεγάλο ποσοστό ενάντιοι ή αδιάφοροι. Αντίστοιχα, σε εύπορες περιοχές της καταλανικής επαρχίας, όπου ζουν οικογένειες με καταλανική παράδοση η ανεξαρτησία έχει συντριπτική αποδοχή σε σχέση π.χ. με την ταξικά διαφοροποιημένη περιοχή των προαστίων της Βαρκελώνης. Σε κάθε περίπτωση τα γκάλοπ των καταλανικών μέσων έδειχναν πριν το δημοψήφισμα και την ωμή επέμβαση του ισπανικού κράτους, ότι μόλις το 42% στήριζε την ανεξαρτησία. Επιλογικά, η καταλανική αστική τάξη, η οποία εκπροσωπείται από τον κυβερνώντα συνασπισμό του προέδρου Πουτζδεμόντ και αποτελείται από ένα κεντροδεξιό κόμμα (που έχει συνεργαστεί ουκ ολίγες φορές στην κεντρική ισπανική σκηνή με το κυβερνών δεξιό PP για να στηρίξει πολιτικές λιτότητας) και το καταλανικό... Πασόκ, διακηρύσσει την ανεξαρτησία, αλλά δεν την επιθυμεί. Θέλει απλά μια πιο αυξημένη οικονομική αυτονομία.

Αυτό το κείμενο ξεκίνησε να συζητιέται και να συντάσσεται την επαύριο του δημοψηφίσματος. Τα γεγονότα επιβεβαιώνουν το σκεπτικό μας, καθώς στο ιστορικό διάγγελμα της ανεξαρτησίας, την Τρίτη 10 Οκτώβρη, ο Πουτζδεμόντ δεν είχε ως πολιτικός πρόβλημα να απηφήσει τη «λαϊκή βούληση» των χιλιάδων ανθρώπων που χειρίστηκαν και κινητοποίησε και που περίμεναν την Ανεξαρτησία έξω από το κοινοβούλιο. Εξυπηρέτησε τα συμφέροντα που τον στηρίζουν. Με μια ασαφή τοποθέτηση επέστρεψε το μπαλάκι στη Μαδρίτη: «Να συνδιαλληλούμε να δούμε τι μας προσφέρετε» σαν να τους είπε. Βεβαίως, η δεξιά ισπανική κυβέρνηση που με τη σκληρή της στάση συσπειρώνει την εκλογική της βάση και επιδεικνύει «υπεύθυνη» στάση, συνεχίζει άκαμπτη και του ζητάει να ξεκαθαρίσει τη στάση του, ώστε να ξέρει το κράτος αν θα κηρύξει την Καταλονία σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και θα καθαιρέσει την εκλεγμένη ηγεσία της. Αυτή η κατάληξη θα ήταν μονόδρομος, όποιο κι αν ήταν το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος και όποια στιγμή κι αν γινόταν μια αντίστοιχη κίνηση. Κανένα κράτος δεν εκχωρεί έτσι την εξουσία του και την εδαφική του ακεραιότητα. Όσο για το πικραμένο πλήθος που έφυγε βουβό από τη συγκέντρωση έξω από το κοινοβούλιο, θα έπρεπε να γνωρίζει ότι αυτό συμβαίνει όταν καλείται να πάρει θέση σε κρατικά επιβαλλόμενα διλήμματα και κινείται στο

πλαίσιο που ορίζουν οι κυρίαρχες πολιτικές και οικονομικές ελίτ.

Όπως ήταν αναμενόμενο, τα γεγονότα της Καταλονίας απασχόλησαν και το εδώ αναρχικό κίνημα. Διάφοροι λόγοι συνέτειναν σε αυτό: Η ιστορικότητα της Βαρκελώνης σε σχέση με το αναρχικό κίνημα, η βίαιη αστυνομική καταστολή των καταλανών, οι συνακόλουθες απεργίες, η αμεσοδημοκρατικότητα που επικαλούνται τα αφηγήματα των δημοψηφισμάτων και οι παραλληλισμοί με το εδώ δημοψήφισμα, καθώς και ο συσχετισμός του εθνικοαπελευθερωτικού συναισθήματος με τις επαναστατικές προοπτικές και την κοινωνική ανατροπή είναι κάποιοι από τους κύριους λόγους.

Ως προς την ιστορική σχέση αναρχικών και καταλανών εθνικιστών, οι σχέσεις υπήρξαν –με ελάχιστες εξαιρέσεις– πάντα οι χειρότερες. Η CNT είχε απήχηση στα φτωχά στρώματα των εργατών που συνέρρεαν στη Βαρκελώνη για να εργαστούν στα εργοστάσια του καταλανικού κεφαλαίου. Πριν την εξέγερση του 1934, όπου οι αυτονομιστές συνέπραξαν με τους σοσιαλιστές ενάντια στο δεξιό κράτος, η καταλανική στασιαστική κυβέρνηση συνέλαβε πλήθος στελεχών της CNT, για να εμποδίσει τους αναρχικούς να αναλάβουν δράση στην περιοχή. Οι καταλανοί μπάτσοι του 1931-36 υπήρξαν ακούραστοι βασανιστές των αναρχικών αγωνιστών. Οι δε καταλανοί πολιτικοί υπήρξαν μπροστάρηδες στις πολιτικές μηχανοραφίες εις βάρος των CNT-FAI στον εμφύλιο και στα γεγονότα του Μάη του 1937 και –καθώς το κομμουνιστικό κόμμα ήταν ανύπαρκτο στη Βαρκελώνη– ανέλαβαν αυτοί την πρωτοβουλία ανάσχεσης της Επανάστασης μέσα από την παρελκυστική τους δράση. Η μόνη συναισθηματική κοινότητα που διαχρονικά υπήρξε ήταν αυτή του μίσους προς το κεντρικό φασιστικό κράτος της Μαδρίτης, κυρίως κατά τη δικτατορία.

Ως προς την αστυνομική βία, προφανώς και είμαστε ενάντιοι και ενάντιες σε κάθε αντίστοιχη εικόνα μπάτσων ενάντια σε πλήθος, πολλώ δε μάλλον σε ένα ειρηνικό και άοπλο πλήθος που απλώς φωνάζει “Votarem”, δηλαδή «θα ψηφίσουμε». Στεκόμαστε ενάντια σε κάθε κατασταλτικό μηχανισμό και το καθεστώς τρόμου που έχει επιβληθεί σε πολλές περιοχές της Καταλονίας. Δυστυχώς, όμως, δεν υπήρξε αντίστοιχη πάνδημη καταδίκη όταν οι Mossos d’Esquadra, η αστυνομία της Αυτονομίας της Καταλονίας, έδερνε μαζικά, έβγαζε μάτια συντρόφων με πλαστικές σφαίρες, επέβαλλε τις κατασχέσεις σπιτιών για χρέη, κατέστειλε όλες τις απεργιακές κινητοποιήσεις, το κίνημα των πλατειών, τις ελευθεριακές καταλήψεις κ.ο.κ.. Η λογική της θυματοποίησης λειτούργησε υπέρ του σκοπού της καταλανικής κυβέρνησης, αλλά εμείς ως αναρχικοί, ως προνομιακοί αποδέκτες της κρατικής καταστολής οφείλουμε να αντιλαμβανόμαστε τα όρια μεταξύ συμπάθειας και αλληλεγγύης. Δεν είναι τυχαίο ότι σκληρότερου τύπου κρατική καταστολή υπάρχει σε πολλά σημεία του κόσμου εις βάρος κινήσεων με λαϊκό έρεισμα που υποδαυλίστηκαν

από αντιδραστικές ελίτ ή εμπορούνται από αμφιλεγόμενα προτάγματα και πώς για αυτή την καταστολή δείχνουμε αδυναμία να εκφραστούμε και να πάρουμε σαφή θέση ως χώρος.

Σταθήκαμε αλληλέγγυοι στον αγώνα των καταλωνών διαδηλωτών όταν περικύκλωναν το καταλανικό κοινοβούλιο (με τους καταλανούς κεντροδεξιούς πάλι στην κυβέρνηση) το 2011 και ανάγκαζαν τους πολιτικούς να προσέλθουν με ειλικρότερο για να ψηφίσουν τον προϋπολογισμό λιτότητας. Σταθήκαμε αλληλέγγυοι όταν η καταλανική αστυνομία συνέδραμε στις αντιτρομοκρατικές επιδρομές του σχεδίου Πανδώρα ή κατέστειλε τους συντρόφους που αγωνίζονταν να κρατήσουν την κατάληψη Can Vies. Αλλά η αλληλεγγύη τροφοδοτείται και προκύπτει από κοινά οράματα, αλληλώς εκπίπτει σε απλή έκφραση συμπάθειας. Και το επίδικο, το όραμα σε αυτή την περίπτωση, είναι η καταλανική ανεξαρτησία ως αίτημα και επιδίωξη της καταλανικής αστικής τάξης.

Η συμπόρευση του αντικαπιταλιστικού CUP (Λαϊκού Κόμματος) με το αίτημα για ανεξαρτησία δεν είναι ικανός παράγοντας για να μας κάνει να σταθούμε αλληλέγγυοι στον καταλανικό σκοπό, καθώς το ερώτημα του δημοψηφίσματος, οι όροι μιας πιθανής ανεξαρτησίας, ο λόγος για τον οποίο αυτό γίνεται είναι στοιχεία ξεκάθαρα ξένα προς οποιαδήποτε ελευθεριακή λογική, προς οποιαδήποτε κοινωνική χειραφέτηση. Η ανεξαρτησία δε συνοδεύεται από ένα πρόγραμμα αυτοδιάθεσης και αυτονομίας ούτε από μια προοπτική ομοσπονδοποίησης της ισπανικής επικράτειας. Το αντικαπιταλιστικό και ελευθεριακό πρόταγμα θα ήταν το πρώτο που θα τύγχανε καταστολής σε μια ανεξάρτητη Καταλονία, που θα ήταν το αποτέλεσμα των πολιτικών δυνάμεων που την επιδιώκουν. Μια ανεξαρτησία χωρίς κοινωνικά και κοινοτικά χαρακτηριστικά, χωρίς ταξικό πρόσημο, χωρίς επαναστατικό πρόγραμμα, δεν έχει καμία σχέση με τις ελευθεριακές αρχές. Ως αναρχικοί δεν πιστεύουμε στη θεωρία των σταδίων, σε καλή και χειρότερα κράτη, αλλά στην αυτοδιεύθυνση, την αντιεραρχία και την άμεση δράση. Όταν απαρνούμαστε τις βασικές μας αρχές και μπαίνουμε σε λογικές «μικρότερου κακού», «ρεαλισμού» και προσαρμοστικότητας, κινδυνεύουμε να γίνουμε απλά δεκανίκια των κρατικών επιλογών.

Αν το δημοψήφισμα στην Καταλονία ήταν αποτέλεσμα μιας λαϊκής πίεσης με προοδευτικά χαρακτηριστικά, αυτή η κουβέντα θα γινόταν σε διαφορετική βάση. Δυστυχώς, ένα μέρος των ανθρώπων που συντάσσεται με τις καταλανικές κυβερνητικές επιλογές, είναι οι ίδιοι και οι ίδιες που πολέμησαν ενάντια στη λιτότητα, υπέρ της αυτοδιεύθυνσης μέσα από το κίνημα των πλατειών, ενάντια στην ίδια την κυβερνητική ελίτ που οργάνωσε το δημοψήφισμα. Σήμερα στέκονται σύμμαχοι αυτής της ελίτ, επηρεασμένοι από το παντοδύναμο εθνικιστικό αφήγημα, διανθισμένο με ολίγη από αντιφρανκισμό, Μπαρτσελόνα και πασιφιστική κοινωνική ανυπακοή. Το πόσο εύκολα

καναλιζάρεται στις μέρες μας μια αντισυστημική κοινωνική προδιάθεση προς πατριωτικά και εθνικά ιδεολογήματα είναι ένα γεγονός που πρέπει να μας προβληματίζει.

Στην Ισπανία, όπως και στην Ελλάδα, ο σκοπός του επαναστατικού κινήματος είναι να ανασυνταχθεί μετά από τα απανωτά χτυπήματα της καταστολής και την κοινωνική κατάρθεια της λιτότητας και της αποτυχίας των κινήματων των πλατειών και να δουλέψει σταθερά και μεθοδικά με γνώμονα τα ελευθεριακά προτάγματα. Η ανάθεση της ζωής μας στα χέρια κομμάτων, πολιτικών και πεφωτισμένων πρωτοποριών δε θα μπορέσει ποτέ να φέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η επιδίωξη της πολιτικής αστάθειας μπορεί να καρποφορήσει μόνο αν υπάρχει οργάνωση και δομές από τα κάτω για να την εκμεταλλευτούν και να δώσουν προοπτικές αγώνα, προοπτικές κοινωνικής και ταξικής χειραφέτησης. Διαφορετικά, απλά στρώνουμε το δρόμο στην αντίδραση και στις κρατικές δομές.

Δ.Β. από Πετράλωνα
Κ.Φ. από Κυψέλη

Κάποια σημεία για την Καταλονία²

1. Η κεντρική κυβέρνηση δεν θέλησε στην ουσία να διαπραγματευτεί. Το κυβερνών Λαϊκό κόμμα ιδρύθηκε από υπουργούς της δικτατορίας του Φράνκο -την οποία ποτέ δε καταδίκασε- και έχει στον πυρήνα της ιδεολογίας του την εθνικιστική εμμόνη της "Μεγάλης Ισπανίας", οπότε και του είναι αδιανόητο οποιοδήποτε ερώτημα γύρω από την ενότητα της χώρας.

2. Η καταλανική δεξιά έκανε τα πάντα για να μην προχωρήσει στην ανακήρυξη ζητώντας μέσω τηλεφώνων σαν αντάλλαγμα να μην υπάρξουν ποινικές διώξεις για τα μέλη της Generalitat που οργάνωσαν την καμπάνια και το δημοψήφισμα υπέρ της απόσχισης. Στην ουσία ωθήθηκαν στην ανακήρυξη από την αδιαλλαξία της κεντρικής κυβέρνησης, που τους είπε περίπου "ό,τι και να κάνετε εδώ που φτάσετε, την δίωξη και μάλλον την φυλακή την έχετε στο τσεπάκι".

3. Υπάρχει ήδη άμεση επίπτωση στην οικονομία. Το μεγάλο κεφάλαιο είναι ξεκάθαρα αντίθετο στην ανεξαρτησία. Οι οικονομικές συνέπειες έχουν φοβίσει επίσης σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού, ακόμα και από αυτούς που ήταν υπέρ της ανεξαρτησίας

4. Η εργατική τάξη και τα φτωχά λαϊκά στρώματα επίσης δεν βλέπουν με καλό μάτι την απόσχισή, καθώς δεν βλέπουν τί ακριβώς θα κερδίσουν από αυτή την ιστορία. Γενικά όσο χαμηλότερο εισόδημα τόσο λιγότερη υποστήριξη της ανεξαρτησίας. Επίσης οι περισσότεροι καταλανοί με γονείς από άλλα μέρη

2 [Το ακόλουθο άρθρο γράφτηκε από τον σύντροφο Κ.Γ. που μένει στη Βαρκελώνη & δημοσιεύτηκε στο προσωπικό του fb]

της Ισπανίας και ακόμα περισσότερο οι μετανάστες και οι ξένοι έχουν αρνητική στάση απέναντι στην εθνιστική έξαρση των τελευταίων χρόνων.

5. Το καταλανιστικό κίνημα λοιπόν είναι, χοντρικά μιλώντας, κίνημα των μεσαίων στρωμάτων της καταλανικής κοινωνίας, που νιώθουν συμπιεσμένα από την κρίση, και πιστεύουν ότι σε ένα δικό τους κράτος θα εξασφαλίσουν ένα καλύτερο μερίδιο στον διεθνή καταμερισμό πλούτου, χωρίς τα "βαρίδια" των άλλων φτωχότερων περιοχών της Ισπανίας, και χάρη σε έναν πιο αποτελεσματικό έλεγχο της πολυεθνικού προληταριάτου που ήρθε στην χώρα "τους" για μια καλύτερη τύχη.

6. Υπάρχει ωστόσο και μια τάση που υποστηρίζει την República Catalana ως έκφραση ριζοσπαστικής αντίθεσης στο μεταφρανκικό καθεστώς, ως ευκαιρία δημοκρατικού κοινωνικού και πολιτικού μετασχηματισμού. Είναι μια τάση υπαρκτή αλλά όχι πλειοψηφική.

8. Όλα θα εξαρτηθούν τώρα από το είδος και τον βαθμό βίας και καταστολής που θα ασκήσει η κεντρική κυβέρνηση. Είναι μάλλον διακινδυνευμένο να γίνει οποιαδήποτε πρόβλεψη. Το ενδεχόμενο μακροχρόνιας αποσταθεροποίησης είναι βέβαια ανοιχτό. Πρέπει επίσης να δούμε τί θα βγάλουν οι κάλπες στις τοπικές εκλογές που θα γίνουν το δεκέμβρη. Ένας θρίαμβος των καταλανιστικών κομμάτων θα εντείνει ακόμα περισσότερο την αντιπαράθεση.

9. Στο ερώτημα αν πρέπει να είμαστε "υπέρ" ή "κατά" της ανεξαρτησίας, η απάντηση είναι ότι ο πληθυσμός πρέπει να έχει δικαίωμα να αποφασίσει αν θέλει να είναι μέρος της Ισπανίας ή όχι. Και η αντίθεση στην "Μεγάλη Ισπανία" της δικτατορίας είναι ιστορικά θεμιτή. Όμως στην διεκδίκηση κοινωνικοπολιτικών δομικών αλλαγών έχουμε πιο πολλούς ειλικρινείς συμμάχους στη Μαδρίτη, στην Ανδαλουσία ή στην Αραγωνία παρά στα γραφεία των κομμάτων της καταλανικής δεξιάς και στους καταλανούς πατριώτες που βλέπουν με μισό μάτι τους μετανάστες.

Βαρκελώνη, 28 Οκτώβρη
Κ.Γ.

Η Καταλονία εντός της στιγμής του λαϊκισμού³

Την 1η Οκτωβρίου 2017, στην Καταλονία, μάζες κόσμου συγκρούστηκαν με την αστυνομία για να πάνε να ψηφίσουν και ήρθαν αντιμέτωπες με την καταστολή επειδή συμμετείχαν σε ένα

3 [Το ακόλουθο κείμενο μεταφράστηκε από σύντροφο και δημοσιεύθηκε στο <https://2008-2012.net/2017/10/24/la-catalogne-dans-le-moment-populiste/> ενώ το πρωτότυπο κείμενο βρίσκεται εδώ: <https://carbureblog.com/2017/10/11/la-catalogne-dans-le-moment-populiste/>]

δημοψήφισμα, το οποίο διοργάνωσε η κυβέρνηση τους και το οποίο κηρύχθηκε αντισυνταγματικό από το ισπανικό κράτος. Η εικόνα ειρηνικών ανθρώπων πεσμένων στο έδαφος και χτυπημένων από την Guardia Civil, εντός του οικείου πλαισίου ενός σχολείου που χρησίμευε ως εκλογικό κέντρο, είχε μια κάπως σοκαριστική επίδραση. Έκτοτε, το δημοψήφισμα απέκτησε τη διάσταση ενός «δημοκρατικού ξεσηκωμού» στην καρδιά της Ευρώπης (τι πιο δημοκρατικό από ένα δημοψήφισμα; και μια ευρωπαϊκή χώρα;) βυθίζοντας στην αμηχανία ακόμα και αυτούς που αντιτίθεντο σε αυτό, από τους Podemos μέχρι θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μπορούμε εύκολα να καταδικάσουμε τους πολιτικούς ή τα εξτρεμιστικά κόμματα, αλλά η διοργάνωση του δημοψηφίσματος κατέληξε να δώσει την εικόνα ενός λαού που πηγαίνει ειρηνικά να ψηφίσει, κάτι που αποτελεί ιδεολογικό θεμέλιο του σύγχρονου κράτους, και κατεστάλη άγρια από το ίδιο του το κράτος.

Όλα τα ευρωπαϊκά κράτη συγκροτήθηκαν, καθένα με τον τρόπο του, πάνω στην άρνηση ή την απορρόφηση των ιδιαίτερων ταυτοτήτων που ήταν παρούσες στη «δική τους» επικράτεια, κάτι που προφανώς ακόμα αφήνει ίχνη σήμερα. Όμως, μοιλονότι το πολιτιστικό ζήτημα παίζει έναν ρόλο στην Καταλονία, αυτό υφίσταται μόνο ως πλαίσιο αναφοράς της οντότητας «Καταλονία», η οποία πριν από όλα παραμένει νοητή με οικονομικούς όρους. Αυτό που προτάχθηκε στις διεκδικήσεις δεν είναι τόσο το ζήτημα της ταυτότητας ή της γλώσσας (στην Καταλονία, η παρουσίαση των διδακτορικών γίνεται στα καταλανικά) όσο το ζήτημα της υπερβολικής φορολόγησης που υποτίθεται εμποδίζει την ανάπτυξη της περιοχής και υποχρεώνει την κυβέρνηση της Generalitat να εφαρμόσει τα μέτρα λιτότητας που επιβάλλει η Μαδρίτη. Το καταλανικό ζήτημα θέτει λοιπόν το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ κράτους και κεφαλαίου. Εντός αυτής της σύγκρουσης, η ιδεολογική μορφοποίηση των σχέσεων μεταξύ κράτους, «λαού» και οικονομίας γίνεται συγκεκριμένο διακύβευμα στο εσωτερικό των εντελώς πραγματικών ταξικών σχέσεων.

Μετά την κρίση του 2008, το κράτος εμφανίστηκε ως ο έσχατος εγγυητής απέναντι στην καπιταλιστική αναρχία και τα αχαλίνωτα ατομικά συμφέροντα. Και, πράγματι, η ενορχηστρωμένη παρέμβαση των κεντρικών τραπεζών, η διάσωση των τραπεζών και η επαναγορά των ομολόγων που ήταν «για τα μπάζα» υπήρξαν αποφασιστικές για την έξοδο από την κρίση. Στη ζώνη του ευρώ, αυτή η παρέμβαση καθοδηγήθηκε από την τάση της επιβολής πολιτικών λιτότητας εκ μέρους των κρατών, σε συμφωνία με τους υπερεθνικούς θεσμούς του ΔΝΤ και της ΕΚΤ, οι οποίες εκ των πραγμάτων καθοδηγήθηκαν επίσης από τα πιο πλούσια κράτη προς τα πιο φτωχά, όπως είναι προφανές στην περίπτωση της Ελλάδας. Αυτό μας οδηγεί σε μια κατάσταση φαινομενικά παράδοξη, όπου είναι τα κράτη αυτά που επιδιώκουν να αναιρέσουν την εθνική κυριαρχία υπέρ του μεγαλύτερου οφέλους για τον καπιταλισμό.

Τα σύνορα, στο παρελθόν συνώνυμα του εγκλεισμού και της καταπίεσης, σήμερα γίνονται αντιληπτά από

κάποιους ως προστατευτικοί φραγμοί απέναντι σε μια καπιταλιστική τάξη που δεν σταματάει να τα διαλύει για να ρευστοποιήσει την κυκλοφορία των εμπορευμάτων· την ίδια στιγμή που τα ισχυροποιεί για να καταπολεμήσει την τραγική κυκλοφορία των ανθρώπων που παράγει η πρώτη.

Το 2008 με τις ελληνικές ταραχές και το 2011 με τις αραβικές εξεγέρσεις έμοιαζε να ανοίγει ένα εξεγερσιακό παράθυρο. Εντούτοις, πολύ γρήγορα, διακύβευμα και πεδίο αυτών των κινημάτων έγιναν η κοινωνία των πολιτών και το κράτος, η μεταρρύθμιση και ο εκδημοκρατισμός του ο αποκλειστικός ορίζοντάς τους. Μοιλονότι στην Αίγυπτο και την Τυνησία οι εργατικές απεργίες ήταν μαζικές και μπόρεσαν να φτάσουν σε μια κατάσταση ημι-ρήξης με το κράτος, για διάφορους λόγους –μεταξύ των οποίων η μη δυνάμενη να αγνοηθεί προοπτική της καταστολής (τα τανκς του στρατού «που προστάτευαν» τους διαδηλωτές από τις επιθέσεις των μπράβων του Μουμπάρακ ή που στάθμευαν γύρω από κανάλι του Σουέζ έθεταν πολύ συγκεκριμένα το ζήτημα της κατάργησης του κράτους)– φτάσαμε σε μια κατάσταση όπου το ζήτημα του κράτους, της νομιμότητάς του, της ικανότητάς του να αντανakλά τις προσδοκίες της κοινωνίας των πολιτών, της ιδιότητάς του να εγγυάται μια πιο δίκαιη αναδιανομή των εισοδημάτων και την ελευθερία του καθενός να συμμετέχει στην οικονομική και κοινωνική ζωή (το ζήτημα της διαφθοράς και της μονοπωλήσης της εξουσίας από μια κλίκα ήταν αναπόφευκτο στις αραβικές χώρες) αποτέλεσαν τον ορίζοντα όλων των αγώνων της περιόδου.

Το κίνημα των πλατειών, από την Ταχρίρ στην Ταξίμ και μέχρι τις διαφορετικές εκδοχές του Occupy στις ΗΠΑ και την Ευρώπη, έκαναν της κοινωνία των πολιτών καρδιά και διακύβευμα των διεκδικήσεων, εντός ενός παγκόσμιου κινήματος όπου –μοιλονότι το προλεταριάτο ήταν πάντοτε παρόν στον έναν ή τον άλλο βαθμό– η μεσαία τάξη γινόταν ολόένα και πιο κεντρική τόσο ως κοινωνική πραγματικότητα όσο και ως πολιτικό ζήτημα. Αυτό το κίνημα, από τη στιγμή που παύει να είναι καθαρή διαμαρτυρία (όπως ήταν το κίνημα 15M στην Ισπανία) και τείνει να διεκδικήσει την εξουσία του κράτους στο όνομα της κοινωνίας των πολιτών, μπορεί να περιγραφεί επαρκώς με τον όρο του «λαϊκισμού». Ο λαϊκισμός –όταν είναι της αριστεράς ή «κοινωνικός»– αποτελεί επίσης προϊόν τόσο της αποτυχίας αυτών των κινημάτων και της επιδείνωσης των μέτρων λιτότητας όσο και της καταστολής των κινημάτων, καθαρά διαμαρτυρίας, από το κράτος.

Πρέπει να τοποθετήσουμε την άνοδο του λαϊκισμού εντός της στιγμής που ακολουθεί τον «αραβικό χειμώνα» και την εκλογή του Σύριζα στην Ελλάδα και που χαρακτηρίζεται από την επιστροφή της συσσώρευσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτή η στιγμή της «εξόδου από την κρίση» είναι επί της ουσίας η στιγμή των πολιτικών λιτότητας, της επιδείνωσης των συνθηκών εκμετάλλευσης των προλετάρων και το τέλος του κράτους-πρόνοιας χωρίς προϋποθέσεις που είχε καθιερωθεί κατά τη διάρκεια της χρυσής τριακονταετίας. Εντούτοις, η

ελαστικοποίηση της αγοράς εργασίας δεν μπορεί να λειτουργήσει παρά μόνο εάν το κράτος αναλάβει ένα τμήμα της αναπαραγωγής της εργασιακής δύναμης. Αυτό το τμήμα γίνεται επομένως αντικείμενο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων εκ μέρους των ταξικών κομματιών που επωφεληθούν από αυτό και βρίσκονται σε θέση να το διαπραγματευτούν. Αυτοί οι αγώνες έχουν για διακύβευμα τον ορισμό του κράτους και την επέκταση των προνομίων που αυτό παρέχει στο πλαίσιο ενός φιλελευθερισμού, τον οποίο κανένας από τους πρωταγωνιστές δεν αμφισβητεί στ' αλήθεια (καθώς το «σοσιαλιστικό» σχέδιο μιας οικονομίας διευθυνόμενης από το κράτος έχει οριστικά ενταφιαστεί).

Ως «λαϊκισμός» δεν πρέπει να θεωρούμε ούτε τη δημαγωγική πολιτική που έχει στόχο να εργαλειοποιήσει τις πιο φτωχές και λιγότερο μορφωμένες τάξεις ούτε τον απλό εθνικισμό (αν και στοιχεία από τις δυο αυτές εκδοχές μπορούν να υπάρχουν), αλλά περισσότερο ένα διαταξικό κίνημα, εντός του οποίου η εθνική ενότητα δεν υφίσταται μέσω της «προς τα πάνω» ταυτοποίησης των υποκειμένων με το κράτος (όπως στην περίπτωση της «λαϊκής» υπεράσπισης μιας αποικιακής πολιτικής, για παράδειγμα), αλλά περισσότερο μέσω της οριζόντιας αναγνώρισης της ισότητας των υποκειμένων στο εσωτερικό ενός εθνικού συνόλου και μέσω του ιδεολογικού επανακαθορισμού των καπιταλιστικών σχέσεων στη βάση αυτής της ισότητας τιθέμενης ως θεμελιώδους. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι είναι πιο σημαντικό το κράτος να θεωρείται «αντικείμενο του λαού», απορροή της κοινότητας και να καθίσταται εφεξής υπεύθυνο για την ιδιαίτερη ύπαρξη αυτής της υποτιθέμενης ισότητας. Είναι αυτό για το οποίο μιλάει ο Mélenchon στη Γαλλία, όταν προτείνει μια «συνταγματική διαδικασία». Για την Καταλονία και το αποσχιστικό κίνημα, η διατύπωση της υπεροχής του λαού επί του κράτους είναι αυτό που του επιτρέπει να διαβεβαιώνει ότι είναι ο ίδιος ο λαός που ορίζει το εθνικό σύνολό «του» και όχι το αντίστροφο.

Ο λαϊκισμός θέτει το ζήτημα της κοινωνίας των πολιτών, αλλά με μια εντελώς ιδιαίτερη μέθοδο, παρουσιάζοντάς την τόσο ως μια ουσιαστική κοινότητα –ο «λαός»– είτε με έναν πολιτικό (το ανήκειν στη Δημοκρατία) είτε με έναν εθνοτικό τρόπο (η γλώσσα, τα έθιμα, η καταγωγή) όσο και ως μια υλική κοινότητα, η οποία κυβερνάται από το κράτος και υφίσταται εντός των κατηγοριών του καπιταλισμού. Η ουσιαστική κοινότητα είναι, εντός του λαϊκισμού, αυτό που προσδίδει νομιμότητα στο κράτος και αποτελεί επίσης την προνομιακή οδό με την οποία φετιχοποιούνται οι καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις· ή καλύτερα, η γλώσσα με την οποία εκφράζεται αυτή η φετιχοποίηση.

Αλλά αυτή η ουσιαστική κοινότητα δεν αποτελείται από τίποτα άλλο πέρα από τις καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις, βαμμένες εκ νέου με τα υποτίθεται αδερφικά χρώματα της εθνικής σημαίας. Μεταξύ του καταλανού εργοδότη και του καταλανού εργάτη η γλώσσα είναι ίδια, αλλά η εκμεταλλευτική σχέση που συνεχίζει να υπάρχει ανάμεσά τους δεν έχει ούτε γλώσσα ούτε σημαία· και η αποσπώμενη

υπεραξία θα πάει να συναντήσει τα άλλα κεφάλαια στην παγκόσμια αγορά πριν επιστρέψει στην άκρη της γλώσσας των προλετάρων με τη μορφή συμφώνων ανταγωνιστικότητας εγκεκριμένων, είναι αλήθεια, μεταξύ καταλανών.

Η κοινωνική κατηγορία στην οποία πρόκειται να αντιπαρατεθεί ο λαικισμός δεν είναι η αστική τάξη ως τέτοια (εκμεταλλευτική, κάτοχος των μέσων παραγωγής κ.α.), στο μέτρο που το αφεντικό ή ο εργάτης μπορούν να ανήκουν στην ουσιαστική κοινότητα του «λαού», ακόμα κι αν η θέση τους εκεί είναι διαφορετική. Εδώ, ο λαικισμός αναδεικνύεται μια χαρά ως κληρονόμος του σλόγκαν των 99% εναντίον του 1%. Ο εχθρός, και εδώ, θα είναι οι παγκοσμιοποιημένες ελίτ που δεν ανήκουν σε καμία κοινότητα: τάξη της κυκλοφορίας, γεωγραφικά κινητική και χωρίς κοινοτικές συνδέσεις, τάξη του παγκόσμιου εναντίον του τοπικού, του αφηρημένου των χρηματοπιστωτικών ροών ενάντια στο συγκεκριμένο της παραγωγής και των υπηρεσιών. Είναι αυτή η «τάξη» των παγκοσμιοποιημένων ελίτ, της οποίας τα φτερά η αποσχιστική καταλανική άκρη αριστερά προτείνει να κόψουμε και να προσδεθούμε στο έδαφος της μητέρας-πατρίδας μπλοκάροντας τα υπάρχοντά της σε περίπτωση που ονειρευόταν να εγκαταλείψει την εθνική επικράτεια μετά την ανεξαρτησία. Και, πράγματι, ήταν οπωσδήποτε οι τράπεζες και οι επιχειρήσεις του Ibex 35 (του ισπανικού CAC 40) των οποίων οι έδρες ήταν οι πρώτες που εγκατέλειψαν το καταλανικό έδαφος, σε μια συμβολική αλλά ξεκάθαρη κίνηση στήριξης της Μαδρίτης. Η λαικιστική άκρη αριστερά δείχνει εδώ με ποιον τρόπο ο σεπαρατισμός εκφράζει επίσης τη σύγκρουση μεταξύ κομματιών της αστικής τάξης, μεταξύ της «μικρής» αστικής τάξης του εμπορίου και των υπηρεσιών και της «μεγάλης» αστικής τάξης των παγκοσμιοποιημένων χρηματοπιστωτικών ροών· θέτοντας έτσι, εκ μέρους της κοινωνίας των πολιτών, εντός αυτής της ταξικής σύγκρουσης το παλιό ζήτημα της «πραγματικής» οικονομίας που αντιτίθεται στην «αφηρημένη» οικονομία. Είναι ακριβώς αυτή η αστική τάξη, με την οποία συνδέεται άρρηκτα η μεσαία τάξη – η οποία με τη σειρά της συγκροτείται από τη μεγάλη χορωδία των υπαλλήλων, των προϊσταμένων, των εμπόρων, των δικηγόρων, των γιατρών, με την οποία ενώνονται εργατικές φωνές – και η οποία λέει: «Η οικονομία είναι δική ΜΑΣ δουλειά, ΕΜΕΙΣ είμαστε που παράγουμε τον πλούτο». Και αυτό εκφράζει, εντός της γλώσσας της ιδεολογίας, αυτή τη θεωρητική αλήθεια: το κεφάλαιο είναι η ίδια η κοινωνία.

Γιατί προφανώς, οι παγκοσμιοποιημένες ελίτ είναι εξίσου αυτές με τις οποίες εμπορευόμαστε και για τις οποίες εργαζόμαστε· και η ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί επίσης το πεδίο τους, το πεδίο των μεγάλων χρηματοπιστωτικών όσο και βιομηχανικών ομίλων, οι οποίοι επένδυσαν μαζικά στην Ισπανία κάθε φορά που το κράτος (συμπεριλαμβανομένης της καταλανικής κυβέρνησης ως ενδιάμεσου) τους προετοίμαζε το έδαφος προσφέροντάς τους επί τόπου και χωρίς τέλη εκτελωνισμού μια καταρτισμένη εργασιακή δύναμη μειωμένου κόστους, καθώς επίσης και μια απέραντη εσωτερική αγορά προς κατάκτηση. Κατά

συνέπεια, η είσοδος στην παγκόσμια αγορά, την οποία οι αυτονομιστές προσφέρουν ως απόδειξη οικονομικής αξιοπιστίας, αποτελεί ακριβώς αυτό που φρενάρει τη διαδικασία αυτονόμησης. Γιατί δεν είναι δυνατόν να διαχωρίσεις το κράτος από την οικονομία ανάγοντας το κράτος σε μια κοινότητα δραστήριων εργατών και υπεύθυνων επιχειρηματιών πιασμένων χέρι-χέρι για να δημιουργήσουν τον πλούτο στην παγκόσμια αγορά. Το χρέος, το οποίο η Βαρκελώνη θα έπρεπε φυσικά να κληρονομήσει από τη Μαδρίτη αν εγκατέλειπε την Ισπανία και άρχιζε εκ νέου τη διαδικασία σύνδεσης με την ΕΕ, θα τοποθετούσε την Καταλονία στην κατάσταση της Ελλάδας. Γιατί ο τρόπος με τον οποίο η Ισπανία, και επομένως η Καταλονία, εισέρχεται στην παγκόσμια αγορά είναι εξίσου μέσω του χρέους και των μέτρων λιτότητας που επιβάλλονται από το κράτος: και εδώ, οι ιδεολογικές διακρίσεις που κάνει ο λαικισμός αποδεικνύονται ανίσχυρες να συλλάβουν την πραγματικότητα της στιγμής που τις συγκροτεί.

Η διαταξικότητα που εκδηλώνεται στην καταλανική συνθήκη λαμβάνει χώρα εκ των πραγμάτων, όπως κάθε φορά, μεταξύ εντελώς καθορισμένων ταξικών κομματιών, τα οποία αντανακλούν την οικονομική κατάσταση της περιοχής. Πράγματι – μολονότι η Καταλονία, πρώιμα βιομηχανοποιημένη, συντήρησε και ανέπτυξε μια σημαντική βιομηχανική δομή, κυρίως στην αυτοκινητοβιομηχανία ή στον σε πλήρη επέκταση τομέα της χημείας, και διέλυσε τον, τόσο σημαντικό στις πιο φτωχές περιοχές της Ισπανίας, αγροτικό τομέα – είναι οι υπηρεσίες αυτές που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του ΑΕΠ της (περίπου 74%). Κατά τη διάρκεια της γενικής απεργίας (καλεσμένης αλλιώς ως «πολιτική στάση») που διοργανώθηκε στις 3 Οκτωβρίου από τους οπαδούς της ανεξαρτησίας, αυτοί που απήργησαν είναι κυρίως οι δημόσιες υπηρεσίες (μεταφορές, μουσεία κ.α.) και ο τομέας της υγείας – τομείς, οι οποίοι είναι αυτοί που κυρίως επηρεάζονται από την κήρυξη της ανεξαρτησίας και τους οποίους αγγίζουν οι περικοπές του προϋπολογισμού – και οι κλάδοι του εμπορίου (το λιμάνι των εμπορευμάτων). Η Μπάρτσα έκλεισε το Καρν Νου, αλλά τα Seat βγήκαν από το εργοστάσιο ως συνήθως. Είναι αλήθεια ότι σε περίπτωση ανεξαρτητοποίησης, οι καταλανοί θα συνέχισαν να πηγαίνουν στο γήπεδο και η Μπάρτσα θα μπορούσε να συνεχίσει τις μεταγραφές των 40 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι ο γερμανός κατασκευαστής θα διατηρήσει τα εργοστάσιά του στη θέση τους: στο Martorell, κοντά στη Βαρκελώνη, όπου πολλοί ίδρωσαν για την «ανάκαμψη», είναι 10.000 άτομα που θα βρεθούν τότε άνεργοι.

Αλλά – μολονότι το ζήτημα της απόσχισης της Καταλονίας μπορεί ενδεχομένως να παρουσιαστεί ως ανταγωνισμός μεταξύ τμημάτων της αστικής τάξης, στο εσωτερικό του οποίου εμπλέκονται ταξικά κομμάτια με συμφέροντα που συνδέονται με τμήματα της καταλανικής αστικής τάξης ευνοϊκά διακεείμενα στην ανεξαρτησία – δεν πρέπει να χάνουμε από το οπτικό πεδίο ότι αυτά τα συμφέροντα είναι τόσο εντελώς ιδεολογικά όσο και πραγματικά, χωρίς

να είναι πραγματικά δυνατόν να διαχωριστούν τα μιν από τα δε. Η θέση περί χειραγωγούμενων μαζών από τους εθνικιστές αστούς αντανάκλα μια βαθιά περιφρόνηση προς τις λεγόμενες «μάζες»: ο «κόσμος» –στην περίπτωση του λαϊκισμού, η χρήση αυτής της αφηρημένης κατηγορίας γίνεται εύστοχη– δεν είναι ο ηλίθιος που ρίχνεται στην πρώτη διαθέσιμη ταυτότητα. Και εκ των πραγμάτων, η διεκδίκηση της ανεξαρτησίας αποτελεί επίσης αντίδραση στα μέτρα λιτότητας που πήρε η ίδια η καταλανική κυβέρνηση, ένας τρόπος να τη φέρει στα μέτρα του, ακόμα και να αντιτεθεί σε αυτή.

Η στιγμή του λαϊκισμού στην Καταλονία είναι η στιγμή της περιόδου μετά την κρίση του 2008, η οποία άφησε την Ισπανία γονατισμένη, είδε τα ποσοστά ανεργίας να εκρήγνυνται και να επιβάλλονται δράκοντες πολιτικές λιτότητας. Με την ανάκαμψη στα μέσα της δεκαετίας του '10 –και τη συγκυριακή βοήθεια από την πτώση των τιμών του πετρελαίου η οποία, συσχετισμένη με το ελάχιστο κόστος της τοπικής εργασιακής δύναμης, έδωσε στην περιοχή μια σημαντική ώθηση με όρους διεθνούς ανταγωνιστικότητας– η Καταλονία κατέληξε να τη βγάλει καθαρή από οικονομική άποψη, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των μέτρων λιτότητας που δέχτηκαν τόσο κατακραυγή. Στην Καταλονία, όπως παντού αλλού, «η τόνωση της ανάπτυξης» υπήρξε συνώνυμη της πτώσης των μισθών, της προσωρινότητας της απασχόλησης, των περικοπών των κοινωνικών επιδομάτων. Και, ειδικά στην Καταλονία, είναι οπωσδήποτε η τοπική κυβέρνηση, και οι οπαδοί της ανεξαρτησίας στην εξουσία, που εφάρμοσαν αυτές τις πολιτικές λιτότητας. Στο εσωτερικό του κινήματος υπέρ της ανεξαρτησίας που βρίσκεται στα πράγματα, είναι μέσω των ανταγωνισμών για την εξουσία που εκδηλώθηκαν οι ταξικές αντιθέσεις, οι οποίες με τη σειρά τους εντάχθηκαν στο κίνημα που συνδέθηκε με τη λιτότητα και την «ανάκαμψη». Το διακύβευμα της Διαδικασίας Ανεξαρτησίας είναι επομένως αν θα δοθεί ένα οικονομικό και κοινωνικό νόημα στην ανάκαμψη της συσσώρευσης σε μια ιδιαίτερη περιφέρεια, την Καταλονία· κάτι που εκδηλώνεται λοιπόν με μια σύγκρουση πολιτικής φύσεως. Εντός ενός τεταμένου κοινωνικού πλαισίου, η ακροαριστερή πτέρυγα του CPU, με έναν μειωμένο αριθμό ψήφων στο Κοινοβούλιο, παίζει τον ρόλο του ρυθμιστή: η απόκτηση των ψήφων του είναι αναγκαία. Το 2016, ο πρόεδρος της Generalitat, Artur Mas, ο οποίος εφάρμοσε τα μέτρα λιτότητας, επωμίστηκε το κόστος αυτής της κατάστασης και έπρεπε να αφήσει τη θέση του στον Carles Puigdemont· όχι λιγότερο δεξιό, αλλά του οποίου οι πεποιθήσεις υπέρ της ανεξαρτησίας είναι ξεκάθαρες. Έκτοτε, πολιτικά, η ένταση συνίσταται στο να κάνεις «κοινωνικό» το ζήτημα της ανεξαρτησίας. Και είναι εδώ που η εμπλοκή των μαζών των ανθρώπων που κατεβαίνουν στον δρόμο δεν μπορεί να αναχθεί στην εθνικιστική υστερία ή τη χειραγωγή από την αστική τάξη.

Σε αυτό το πολιτικό πλαίσιο, η οργάνωση του δημοψηφίσματος της 1ης Οκτωβρίου αποτελεί επίσης –για τον συνασπισμό που βρίσκεται στην

εξουσία, και κυρίως για τη δεξιά πτέρυγά του– έναν τρόπο να καθαρήσει την τήρη της δυσαρέσκειας των μαζών πριν αυτές στραφούν εναντίον του. Το να υποδεικνύεις τη Μαδρίτη ως πηγή όλων των δεινών εξαιρεί την κυβέρνηση της Generalitat από τις κατηγορίες που της απευθύνονται και της επιτρέπει να αποκαταστήσει μια εικονική ενότητα, χωρίς την οποία κανένα κράτος δεν μπορεί να κυβερνήσει. Ο λαϊκισμός εμφανίζει έτσι τη διπλή όψη ενός «λαϊκού» κινήματος και ενός κινήματος του κράτους, δηλαδή της κυρίαρχης τάξης, κάτι που μπορεί να δημιουργήσει μια ρευστή κατάσταση με το περιγράμματά της σε μόνιμο επαναπροσδιορισμό. Εντούτοις, αυτός ο ρευστός χαρακτήρας, συνδεδεμένος με τη διαταξική φύση του λαϊκισμού, υποδεικνύει μόνο ότι οι τάξεις, ακόμα κι αν παραμένουν συνδεδεμένες με μια υποτιθέμενη ταυτότητα, βρίσκονται σε διαρκή ανταγωνισμό· είναι ακριβώς αυτό που τις ορίζει ως τάξεις. Αλλά όσο η κατάσταση παραμένει σε αυτό το πλαίσιο –όπου ο λαός τίθεται, ιδεολογικά και πρακτικά, ως ουσιαστική κοινότητα στηριγμένη στις καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις (και επομένως στη συσκότισή τους), και παρά τις θεαματικές πλευρές που μπορεί να πάρει αυτό το κίνημα, το οποίο ορισμένες φορές μπορεί να εμφανίζεται στη σκηνή ως κίνημα ρήξης– το κίνημα παραμένει στα όρια τα οποία έχει φτιάξει το ίδιο για τον εαυτό του και τα οποία δεν πρόκειται να ξεπεράσει σαν το ίδιο να μην υπήρχε, χωρίς να τα αντιλαμβάνεται. Δεν κάνουμε την επανάσταση όπως σκοντάφτουμε.

Αν τα κομμάτια του προλεταριάτου, τα οποία βρίσκονται εμπλεκόμενα στη διαταξική άρθρωση των τρεχόντων αγώνων, δεν φτάνουν να διακρίνουν τα πραγματικά συμφέροντα «του» προλεταριάτου από αυτά της αστικής τάξης ή της μεσαίας τάξης, αυτό συμβαίνει γιατί αυτά τα «πραγματικά συμφέροντα» δεν μπορούν στην πραγματικότητα να διακριθούν. Θα ήταν παράδοξο να περιοριστούμε στη διακήρυξη ότι «το» προλεταριάτο είναι διεθνιστικό ή ότι ο λαός ως τέτοιος δεν μπορεί να είναι ελεύθερος παρά μόνο χωρίς το κράτος· σαν η πραγματική ταξική δραστηριότητα να τοποθετείτο σε ένα πεδίο, όπου η κοινωνική ύπαρξή της στον καπιταλισμό να ήταν καθαρά τυχαία ή συγκυριακή απέναντι στην υπερβατική πραγματικότητα «της» τάξης.

Με τον λαϊκισμό, βλέπουμε σε τι η a priori ενοποίηση, η ενότητα της τάξης –την οποία απαιτούν και υποστηρίζουν αυτοί, για τους οποίους η «σύγκληση των αγώνων» καθορίζει την επιτυχία τους– αποτελεί στην πραγματικότητα μια καθαρή και απλή επανεπιβεβαίωση της καθεστηκυίας τάξης. Αυτό που συγκλίνει στους διαταξικούς αγώνες είναι πάντοτε κομμάτια του προλεταριάτου, των οποίων τα συμφέροντα τέμνουν αυτά των μεσαίων τάξεων· είναι αυτή η σύζευξη που συγκροτεί την «κοινωνία των πολιτών» ως αντικείμενο διεκδίκησης. Και, από τη στιγμή που η κοινωνία των πολιτών αποτελεί το πρόβλημα, είναι οι καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις που δεν αμφισβητούνται, γιατί γίνονται αντιληπτές ως προϋπόθεση. Εφεξής, δεν υφίσταται παρά ένα πρόβλημα «αναδιανομής του πλούτου», χωρίς να γνωρίζουμε για ποιον πλούτο πρόκειται

και από πού μπορεί κάλλιστα να προέρχεται. Η ενοποίηση της τάξης σε επαναστατική τάξη θα συνίστατο, αντίθετα, στον πολλαπλασιασμό των συγκρούσεων στη βάση αυτού που την κάνει να υπάρχει ως κατακερματισμένη, στη βάση των συνθηκών που τίθεται από αυτή την ύπαρξη· δηλαδή, όχι μόνο η εκμετάλλευση ως άμεσος κατακερματισμός (καταμερισμός εργασίας), αλλά εξίσου οι έμφυλες και φυλετικές διαιρέσεις. Αλλά επίσης, πιο γενικά, όλες αυτές που μπορούμε να αποκαλέσουμε κοινωνικές «ανισότητες». Συγκεκριμένα, πρόκειται για έναν άλλο τρόπο να πεις ότι η τάξη δεν ενοποιείται παρά καταργώντας τον εαυτό της ως τάξη, επιτιθέμενη άμεσα (ακόμα κι αν αυτό το άμεσα μπορεί να υπονοεί ιδεολογικές διατυπώσεις) σε αυτό που την κάνει να υπάρχει ως εκμεταλλεύσιμη και εκμεταλλευόμενη τάξη.

Έχοντας πει αυτό, πρέπει οπωσδήποτε να παρατηρήσουμε ότι αυτή η αμφισβήτηση της τάξης από την ίδια την τάξη δεν βρίσκεται καθόλου στην ατζέντα των ημερών, παρά μόνο αρνητικά. Η στιγμή του λαϊκισμού διακινδυνεύει πολύ να είναι μια αναθεματισμένη στιγμή που θα παρέλθει. Γιατί, αν ο λαϊκισμός μας είναι ήδη ελάχιστα συμπαθητικός στις αντιλήψεις του, η αντίδραση του «κλασικού» κράτους απέναντι σε αυτό που παραμένει αμφισβήτηση της καπιταλιστικής τάξης για το ίδιο το κράτος· μιας τάξης ήδη εύθραυστης στη διατήρησή της, η οποία ρισκάρει πολύ να συμπεριλάβει νέα κατασταλτικά μέτρα υπέρ της ασφάλειας. Και παντού, εθνικιστικά κινήματα με λαϊκιστική συνιστώσα, αλλά πολύ λιγότερο «κοινωνικά» σε σχέση με το κίνημα των καταλανών οπαδών της ανεξαρτησίας, αναδύονται –ή βρίσκονται άμεσα στα πράγματα όπως στην Ουγγαρία, την Πολωνία ή αλλού.

Εξάλλου, τα διάφορα αποσχιστικά κινήματα –τα οποία συμμετέχουν με τον τρόπο τους στην κίνηση επαναπροσδιορισμού του κράτους– υποδεικνύουν εξίσου ότι, σε παγκόσμια κλίμακα, η διαίρεση του κοινωνικογεωγραφικού χώρου που βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη πριν την κρίση του 2008 συνεχώς εντείνεται. Αν και δεν τίθεται προς το παρόν παρά μόνο ως υπόθεση, η ταυτόχρονη συγκρότηση ζωνών-σκουπιδοτόπων κατοικημένων από πληθυσμούς υπεράριθμων χωρίς εργασία αγώνα και ζωνών πιο πλούσιων οχυρωμένων στα υποτιθέμενα προνόμιά τους, εγγυημένα από ένα πολιτιστικό, εθνικό ή εθνικό ανήκειν, δεν αποτελεί ούτε αυτή μια ευχάριστη προοπτική.

Καταλονία: ανάμεσα σε δύο κακές επιλογές, διάλεξε την τρίτη.

Σχετικά με την αναμέτρηση ανάμεσα σε Ισπανία και Καταλονία⁴

Ο Καταλανός πρόεδρος, Carles Puigdemont, κέρδισε χρόνο σήμερα, αναβάλλοντας την διακήρυξη της ανεξαρτησίας η οποία εξουσιοδοτήθηκε από το δημοψήφισμα, έτσι ώστε να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις με την κεντρική κυβέρνηση της Ισπανίας, την Ευρωπαϊκή Ένωση και – πιθανόν – τους σκληροπυρηνικούς στο στρατόπεδό του οι οποίοι επιθυμούν να διακηρυχθεί μονόπλευρα η Καταλανική ανεξαρτησία. Καθώς αυτές οι δύο πλευρές συγκρούονται, για να πηλασαριστούν σε μία θέση στην παγκόσμια σκηνή, πώς πρέπει να συσχετιστούμε με αυτή τη σύγκρουση; Έχουμε μεταφράσει ένα άλλο κείμενο από αναρχικούς στην Ιβηρική χερσόνησο που αντιμετωπίζει αυτό το ερώτημα.

Στην Ισπανική πλευρά, βλέπουμε παλιομοδίτικες κτηνώδεις δυνάμεις επικαλυμμένες με τη συνήθη λεπτή μάσκα της νομιμότητας. Όταν ο Ισπανός υπουργός οικονομικών λέει «Πρόκειται για μία εξέγερση ενάντια στην ισχύ του νόμου, και η ισχύς του νόμου είναι το θεμέλιο για τη συνύπαρξη», ξεκινάει αυτού του είδους τη συγκαλυμμένη απειλή που όλοι οι αυτοκράτορες πάντοτε χρησιμοποιούν για να κρατήσουν τους υποτελείς τους υπό έλεγχο. Οι αστυνομικές και οι στρατιωτικές δυνάμεις που συγκλίνουν στην Καταλονία δεν αποτελούν εξαίρεση, αλλά την ισχύ πάνω στην οποία βασίζεται η ισχύς του νόμου· δεν θα υπήρχε Ισπανία χωρίς αυτού του είδους τη βία με την οποία η Ισπανία προσπάθησε να μπλοκάρει το δημοψήφισμα, ούτε θα μπορούσαν να υπάρξουν και άλλα κράτη αλληώς.

Αυτό εξηγεί τις φασιστικές σημαίες και τους ναζιστικούς χαιρετισμούς στη Μαδρίτη, και τον υπαινιγμό του εκπροσώπου του κυβερνώντος κόμματος στη Ισπανία ότι ο Puigdemont ίσως να καταλήξει σαν τον τελευταίο Καταλανό πρόεδρο που διακήρυξε την ανεξαρτησία, ο οποίος δολοφονήθηκε από ένα φασιστικό εκτελεστικό απόσπασμα με τη συνδρομή της Ναζιστικής Γερμανίας. Όταν η δημοκρατία δεν εξυπηρετεί τη νομιμοποίηση του κράτους αλλά απειλεί να το διασπάσει, οι οπαδοί της αγνής, αδιαμεσολήβητης βίας πάντα έρχονται στο προσκήνιο μέσα στο κυβερνών κόμμα.

Από την πλευρά της Καταλονίας, βλέπουμε ένα μεγάλο αριθμό θαρραλέων ανθρώπων από όλα τα κοινωνικά πεδία να ενώνονται όλοι μαζί για να αγωνιστούν ηρωικά για ένα παραπληνήμενο και αντιπαραγωγικό στόχο. Το κίνημα της ανεξαρτησίας φέρνει μαζί αριστερούς και δεξιούς εθνικιστές με καπιταλιστές που αναζητούν να αυξήσουν τον έλεγχό τους στην αγορά, σοσιαλιστές που

4 [Το ακόλουθο κείμενο μεταφράστηκε από το ρεσάλτο και το πρωτότυπο βρίσκεται εδώ: <https://crimethinc.com/2017/10/10/catalunya-facing-two-bad-options-choose-the-third-on-the-showdown-between-spain-and-catalunya>]

πιστεύουν ότι ένα Καταλανικό κράτος θα περνούσε καλύτερους νόμους, και αναρχικούς οι οποίοι απλώς θέλουν να υπερασπιστούν τις γειτονιές τους από την Ισπανική αστυνομία. Οι πολιτικοί μέσα σε αυτό το κίνημα είναι πιθανόν να απογοητεύσουν τους απλούς συμμετέχοντες με το να μη τηρήσουν τις υποσχέσεις τους, αλλά το πρόβλημα είναι βαθύτερο από αυτό.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα βρίσκεται στο ότι η εγκαθίδρυση ενός νέου κράτους αποτελεί το λιγότερο αποτελεσματικό τρόπο για την επιδίωξη των αξιέπαινων στόχων που ασπάζονται τα καλύτερα τμήματα του κινήματος της ανεξαρτησίας. Ο αυτό-καθορισμός δεν επιτυγχάνεται μέσω της διακυβέρνησης· είναι το αντίθετο της διακυβέρνησης. Εάν ο στόχος είναι η προώθηση της αυτονομίας και η δημιουργία μιας κοινωνίας ισονομίας, αυτό δεν θα επιτευχθεί μέσα από την ψήφιση και την ενίσχυση νόμων, όσο φιλελεύθερων κι αν είναι, αλλά με τη διάλυση της εξουσίας μέσα σε συμμετοχικά κοινωνικά κινήματα, ικανά να ανοίγουν δρόμους ελευθερίας και να λύνουν τα προβλήματά τους άμεσα.

Εκείνοι που έχουν αλλιάξει το όραμά τους ότι «ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός» για το σύνθημα "Un altre país és possible" (μια άλλη χώρα είναι πιθανή) ίσως να πιστεύουν για τους εαυτούς τους ότι εμπλέκονται στη *realpolitik*, αλλά οι διαδρομές που φαίνονται να κόβουν δρόμο συχνά καταλήγουν πιο γρήγορα στο λάθος προορισμό. Δεν μεταβαίνει κάποιος αυτόματα στην δίχως κράτος ελευθερία με το να κατακερματίζει κράτη σε μικρότερα κομμάτια. Ότι φαίνεται να δαμάζει ή να διασπά τη δύναμη μιας συγκεντρωτικής κυβέρνησης, επίσης εξυπηρετεί στο να τη σταθεροποιεί και τη νομιμοποιεί. Ο καλύτερος τρόπος να υπερασπιστούμε τους εαυτούς μας ενάντια στην καταπίεση δεν είναι να προσπαθούμε να βάλουμε μια άλλη κυβέρνηση από πάνω μας· είναι να χτίσουμε τη δυνατότητα να υπερασπιζόμαστε τους εαυτούς μας ενάντια σε όλους όσοι φιλοδοξούν να κυβερνήσουν.

Η κοινωνική αλληλαγή δεν είναι ποτέ εύκολη· απαιτεί θυσίες και κακουχίες. Ας κάνουμε αυτές τις θυσίες κι ας περάσουμε αυτές τις κακουχίες για να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματά μας στη ρίζα τους, αντί να βοηθάμε το πιο πρόσφατο κύμα ομορτυνιστών να πάρουν την εξουσία.

Η σύγκρουση που εκτυλίσσεται ανάμεσα στην Ισπανική και την Καταλανική κυβέρνηση φέρνει στο νου τη δύσκολη θέση που βρέθηκαν οι αναρχικοί κατά τη διάρκεια της Ουκρανικής Επανάστασης, η οποία έφερε φασίστες και εθνικιστές ενάντια σε ένα καταπιεστικό καθεστώς. Όταν ο αγώνας κορυφώθηκε, οι αναρχικοί αναγκάστηκαν να βγουν στους δρόμους δίπλα σε φασίστες αντί να υποφέρουν την κατάρρευση που θα προέκυπτε αν η εξέγερση αποτύγχανε και το καθεστώς επιβίωνε· όμως ήταν αναγκασμένοι να παλέψουν πίσω από φασιστικά και εθνικιστικά πανό, καθώς οι φασίστες ήταν περισσότεροι και τους επιτίθονταν όταν προσπαθούσαν να εκφράσουν τους δικούς τους πολιτικούς στόχους. Αυτό το χειρότερο σενάριο συνέβη επειδή οι Ουκρανοί αναρχικοί δεν μπόρεσαν

να στήσουν ένα τρίτο μέτωπο μέσα στον κοινωνικό αναβρασμό από την αρχή, απορρίπτοντας τόσο τον εθνικισμό όσο και το καθεστώς.

Κάποιοι έξω από την Ισπανία καλούν τους αναρχικούς να υποστηρίξουν την πλειοδότηση για την ανεξαρτησία με το επιχείρημα ότι είναι ένας ξεκάθαρος αγώνας της εξουσίας ενάντια του κόσμου. Πρακτικά, αυτό θα σήμαινε να γίνει εσκεμμένα στην Καταλονία αυτό που οι αναρχικοί αναγκάστηκαν να κάνουν στην Ουκρανία. Αντίθετα, πιστεύουμε ότι αντιμετώπι με την επιλογή μίας από δύο κακές εναλλακτικές, οι αναρχικοί θα πρέπει να ακολουθήσουν τη συμβουλή μιας Yiddish παροιμίας και να διαλέξουν την τρίτη. Θα πρέπει να πάρουμε τους δρόμους για να προστατέψουμε τις γειτονιές μας και τις κοινότητές μας από την αστυνομία και τις κατασταλτικές κυβερνήσεις, αλλά θα πρέπει πάντα να ξεκαθαρίζουμε ότι αυτό το κάνουμε ενάντια σε όλες τις αστυνομίες και τις κυβερνήσεις, όσο αντιδημοφιλές κι αν είναι αυτό. Έτσι κρατάμε ανοιχτή την πιθανότητα ότι αργότερα, όταν οι άνθρωποι θα έχουν απογοητευτεί είτε από την επιτυχία ή την αποτυχία του εθνικιστικού κινήματος, θα μπορέσουν να σκεφτούν την αναρχική εναλλακτική.

Δυστυχώς, αυτή δεν θα είναι η τελευταία φορά που θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε αυτήν την πρόκληση. Ο εμφύλιος πόλεμος είναι στον ορίζοντα σε πολλή και διάφορα μέρη του κόσμου. Μόλις τα ανθρώπινα όντα διαχωρίζονται σε ξεχωριστές πολιτείες σύμφωνα με την εθνικότητα, τη θρησκεία ή άλλα σημεία του «ανήκειν», ο πόλεμος αναπόφευκτα είναι το επακόλουθο καθώς οι αντίζητες δυνάμεις διεκδικούν την περιοχή τους. Καθώς η εθνική καθαρότητα και η πολιτισμική ομοιογένεια είναι μύθοι, οι γραμμές που ορίζουν τέτοιους διαχωρισμούς είναι πάντα θολές. Οι εθνικιστές κάθε είδους θα θελήσουν να μας στρατολογήσουν σε αυτές τις συγκρούσεις. Όταν πολεμούμε ενάντια σε μια κυβερνώσα καταπιεστική εξουσία, ίσως να βρούμε τους εαυτούς μας δίπλα τους, γι' αυτό και είναι ακόμα πιο σημαντικό για εμάς να διατηρήσουμε την αυτονομία μας και να καταβάλουμε κάθε προσπάθεια για να διαχωρίσουμε την ατζέντα μας από τη δική τους.

Για να μάθετε περισσότερα για το πώς τα κοινωνικά κινήματα στην Καταλονία κατέληξαν από το να είναι ακυβέρνητα μέχρι να ζητούν μια κυβέρνηση ανεξαρτησίας, διαβάστε "From 15M to Podemos: The Regeneration of Spanish Democracy." Για να μάθετε πώς οι Καταλανοί αναρχικοί εκτίμησαν τον αγώνα και συμμετείχαν σε αυτόν κατά τη διάρκεια του δημοψηφίσματος, διαβάστε *Anarchists on the Catalan Referendum: Three Perspectives from the Streets*. Για περισσότερη συζήτηση σχετικά με τη σχέση εθνικισμού-δημοκρατίας-κράτους, διαβάστε *to Democracy, Red in Tooth and Claw On the Catalan Referendum: The Old State, a New State, or No State at All?*.

Εκτενές Παράρτημα: Δύο φωνές κριτικής

Οι σύντροφοί μας στην πρώην Γιουγκοσλαβία, έχοντας ζήσει έναν εμφύλιο πόλεμο στον οποίο εθνολογικά καθορισμένα εθνικιστικά μπλοκ χωρίστηκαν και πολέμησαν για την περιοχή τους, έχουν παρακολουθήσει την κατάσταση στην Καταλονία με ανησυχία. Συνέστησαν να μεταφράσουμε και να δημοσιεύσουμε το κείμενο που ακολουθεί "Reflections on Catalunya, September 2017," και το οποίο αποτελείται από την αλληλογραφία ανάμεσα σε δύο βετεράνους του αναρχικού κινήματος στην Ιβηρική χερσόνησο, τον Tomas Ibanez και τον Miquel Amoros. Με τα λόγια του Miquel Amoros, κανείς ποτέ δεν κατακτά την εξουσία. Η εξουσία είναι που μας κατακτά όλους.

Tomas Ibanez: Παράκαιρες συγχύσεις

Όταν συμβαίνουν στην Καταλονία τέτοιες δραστηριότητες αλλαγές σαν εκείνες που έλαβαν χώρα από τις μαζικές διαδηλώσεις στις 15 Μαΐου του 2011 και έπειτα, είναι αρκετά δύσκολο να μη νιώσει κανείς κάπως συγχυσμένος.

Τι συνέβη;

Τι συνέβη έτσι ώστε τα πιο μαχηρικά κομμάτια της Καταλανικής κοινωνίας να έχουν μεταβεί από το «περικυκλώνοντας τη Βουλή» το καλοκαίρι του 2011 στο να θέλουν να υπερασπιστούν τους θεσμούς της Καταλονίας τον Σεπτέμβριο του 2017;

Τι συνέβη έτσι ώστε αυτά τα ίδια κομμάτια να έχουν μεταβεί από το να αντιμετωπίζουν την αυτόνομη αστυνομική δύναμη της Καταλονίας – τη Mossos d'Esquadra – στην πηλασία της Καταλονίας, και από το να την κατηγορούν για αγριότητες σαν εκείνες που υπέστησαν οι Esther Quintana⁵ και Andrés Benitez⁶, στο να επικροτούν την παρουσία της στους δρόμους και να φοβούνται ότι ίσως να μην μπορεί να έχει πλήρη αυτονομία;

Τι συνέβη έτσι ώστε κάποια από αυτά τα τμήματα να μεταβούν από το να αποκρύψουν την κυβέρνηση για τις αντικοινωνικές της πολιτικές στο να ψηφίζουν για τον προϋπολογισμό της; Αλλά επίσης, τι συνέβη έτσι ώστε συγκεκριμένα τμήματα του αναρχοσυνδικαλισμού να μεταβούν από το να δηλώνουν ρητά ότι οι ελευθερίες δεν έχουν ποτέ κατακτηθεί μέσω της ψήφου στο να υπερασπίζονται τη δυνατότητα να δοθεί στον λαό ένα δημοψήφισμα;

Θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ακόμα περισσότερα ερωτήματα σε αυτή τη λίστα και κάποιος θα μπορούσε να δώσει ποικίλες απαντήσεις σε κάθε ένα από τα ερωτήματα που έχω θέσει. Θα μπορούσαμε να παραθέσουμε παράγοντες όπως την παρακμή του καθεστώτος το '78⁷ την οικονομική κρίση και τα μέτρα λιτότητας που επιβλήθηκαν, καθιστώντας

5 Η Esther Quintana είναι δημοσιογράφος και έχασε το μάτι της όταν δέχτηκε επίθεση από την αστυνομία το 2012.

6 Ο Andrés Benitez σκοτώθηκε το 2013 όταν χτυπήθηκε από μία ομάδα αστυνομικών.

7 Το τωρινό Ισπανικό σύνταγμα και πολιτικό καθεστώς, που θεσμοθετήθηκε το 1978 μετά από τέσσερις δεκαετίες δεξιάς δικτατορίας υπό τον Φράνκο.

τη ζωή ακόμα πιο αβέβαιη· την καθιέρωση της άκρας δεξιάς στην Ισπανική κυβέρνηση με όλες της τις αυταρχικές πολιτικές και τη περιορισμό των πολιτικών ελευθεριών· τη σκανδαλώδη διαφθορά στο κόμμα της πλειοψηφίας, και πολλά ακόμη.

Η άνοδος του εθνικιστικού αισθήματος

Ωστόσο, νομίζω ότι θα ήταν αφελές να μην λάβουμε υπ' όψη την εντυπωσιακή άνοδο των εθνικιστικών στάσεων. Αναμφίβολα, η άνοδος του εθνικισμού συνδέεται με τους παράγοντες που ανέφερα, αλλά έχει επιπλέον τροφοδοτηθεί πολύ από την Καταλανική κυβέρνηση και την Καταλανική δημόσια τηλεόραση.

Αρκετά χρόνια επίμονης εθνικιστικής προπαγάνδας έχουν αναπόφευκτα καθορίσει το πώς σκέφτονται οι άνθρωποι, και οι στρατηγικές επέκτασης της βάσης του Καταλανικού εθνικισμού έχουν υπάρξει εξαιρετικά ευφυείς.

Αυτή η αφήγηση που έχει στηθεί στη βάση του δικαιώματος της απόφασης, πάνω στη βάση της εικόνας μιας κλήσης και του αιτήματος για την ελευθερία της ψήφου, υπηρέτησε τη συγκάλυψη του γεγονότος ότι εξ αρχής ήταν ένας μηχανισμός της κυβέρνησης που δούλεψε για να προωθήσει αυτό το παραμύθι.

Σήμερα, η αστερόεσσα (κόκκινη ή μπλε) είναι, χωρίς καμία αμφιβολία, ένα συναισθηματικά φορτισμένο σύμβολο με το οποίο κινητοποιούνται οι μάζες. Και ακριβώς αυτή η οπτική δεν θα έπρεπε να παραβλέπεται από εκείνους οι οποίοι, χωρίς να είναι εθνικιστές, βλέπουν στις κινητοποιήσεις υπέρ του δημοψηφίσματος μια ευκαιρία που δεν θα έπρεπε να προσπεράσουν οι αντι-καθεστωτικοί, έτσι ώστε να ανοίξουν το δρόμο για δυνατότητες, αν όχι επαναστατικές, τουλάχιστον ικανές να ταρακουνήσουν την κοινωνία. Κι έτσι ρίχνουν τους εαυτούς τους στη μάχη μεταξύ των κυβερνήσεων της Ισπανίας και της Καταλονίας.

Εθνικισμός και απελευθερωτική αλλαγή

Δεν θα έπρεπε να το πάρουν αυτό απήφιστα γιατί όταν ένας αγώνας περιλαμβάνει ένα ισχυρό εθνικιστικό συστατικό, που αυτό αναμφίβολα ισχύει στην τωρινή σύγκρουση, οι πιθανότητες για απελευθερωτική αλλαγή είναι αυστηρά μηδαμινές. Θα ήθελα να μοιραστώ την αισιοδοξία των συντρόφων που επιθυμούν να δημιουργήσουν ρωγμές στην τωρινή κατάσταση για να κάνουν τα απελευθερωτικά μονοπάτια δυνατά. Παρ' όλη αυτά, δεν μπορώ να κάνω τα στραβά μάτια στα στοιχεία που δείχνουν ότι δημοφιλείς εξεγέρσεις και κινήματα υπέρ κοινωνικών δικαιωμάτων ποτέ δεν επεκτείνονται μέσα στην κοινωνία ανεξαρτήτως τάξης: πάντα βρίσκουν τις κυρίαρχες τάξεις να τους περικυκλώνουν από τη μια πλευρά των οδοφραγμάτων. Ενώ στα κινήματα για εθνικό αυτό-καθορισμό, όπως το παρόν κίνημα, υπάρχει πάντα ένα σημαντικό διαταξικό στοιχείο.

Αυτά τα κινήματα πάντα συνδέουν τους εκμεταλλευόμενους και τους εκμεταλλευτές με την επιδίωξη ενός κοινού στόχου, ο οποίος ποτέ δεν καταλήγει να είναι η κατάργηση των

κοινωνικών ανισοτήτων. Κατά συνέπεια, όπως έχει δείξει η ιστορία, κινήματα για εθνικό αυτοκαθορισμό πάντα καταλήγουν στην αναπαραγωγή της ταξικής κοινωνίας, καθυποτάσσοντας για μία ακόμη φορά τους απλούς ανθρώπους αφού έχουν χρησιμοποιηθεί σαν τροφή για τα κανόνια για την προώθηση αυτών των αγώνων.

Ενάντια στους κυρίαρχους και τους αναδυόμενους εθνικισμούς

Αυτό δεν σημαίνει ότι κάποιος δεν θα έπρεπε να αγωνιστεί ενάντια στους κυρίαρχους εθνικισμούς με σκοπό να τους καταστρέψει, αλλά κάνοντάς το αυτό θα πρέπει συνεχώς να αποκρύπτει τους αναδυόμενους εθνικισμούς, αντί να ενσωματώνεται με αυτούς με το λάθος πρόσχημα ότι αυτό το κοινό μέτωπο θα μπορούσε να δημιουργήσει την πιθανότητα να εξαπλωθούν τα χειραφετητικά ιδανικά και να απομονώσει εκείνους που το μόνο που επιθυμούν είναι να δημιουργήσουν ένα νέο εθνικό κράτος το οποίο θα μπορούσαν να ελέγχουν.

As μην υπάρχει καμία αμφιβολία: αυτοί οι ταξιδιωτικοί σύντροφοι θα είναι οι πρώτοι που θα μας καταστείλουν αμέσως μόλις δεν μας χρειάζονται άλλο, και θα πρέπει ήδη να έχουμε μάθει να μην τους αφήνουμε να τη γλιτώνουν.

*-Tomas Ibanez
Βαρκελώνη, 26 Σεπτέμβρη, 2017*

Γράμμα από τον Miquel Amorós ως απάντηση στον Tomas Ibanez Alacant, 27-09-2017

Σύντροφε Tomas—

Οι «παράκαιρες συγχύσεις» σου είναι το σπουδαιότερο ερμηνευτικό εργαλείο κοινής λογικής και επαναστατικής σοφίας (*seny*⁸ στο πρωτότυπο) που έχω διαβάσει, το οποίο θα πρέπει να κυριαρχεί όχι μόνο μεταξύ των αντιεξουσιαστών αλλά και σε όλους όσοι επιθυμούν να καταργήσουν αυτήν την κοινωνία αντί να την διαχειριστούν.

Ωστόσο, δεν μου προκαλεί έκπληξη το ότι τόσο πολλοί άνθρωποι που αυτό-αποκαλούνται αναρχικοί έχουν εγγραφεί στο εθνικιστικό κίνημα και με ενθουσιασμό διεκδικούν το δικαίωμα να αποφασίσουν με ποιο υλικό θα είναι φτιαγμένες οι αλυσίδες τους. Ο καπνένος ο Ricardo Mella και ο «νόμος των αριθμών»⁹!

Και πιο παλιά, δεν υπήρξε καθόλου έλλειψη από εκείνους που ακολούθησαν τη μόδα των Podemos ή εκείνη των πλατφορμιστών και άλλαξαν το ένδυμα του ταξικού τους αγώνα για τα ρούχα των καινούριων πολιτών.

Είναι χαρακτηριστικό του φιλισταϊκού αναρχισμού, μπροστά από κάθε ασήμαντο δίλημμα, να στοχεύουν στο να παίζουν το παιχνίδι της κατεστημένης

⁸ *Seny* είναι μια μορφή αρχαίας Καταλανικής σοφίας ή λογικής. Περιλαμβάνει καθομιλημένη αντίληψη των καταστάσεων, ισορροπημένη σκέψη, επίγνωση, ακεραιότητα χαρακτήρα και σωστή πράξη.

⁹ Ο Ricardo Mella ήταν ένας από τους πρώτους συγγραφείς, διανοούμενους, και αναρχικούς ακτιβιστές στα τέλη του 19ου και αρχές του 20ου αιώνα στην Ισπανία.

Εξουσίας. Ο Ισπανικός Εμφύλιος πόλεμος είναι ένα ξεκάθαρο παράδειγμα. Σύγχυση, η ακαταμάχητη έλλξη της κομπίνας (δηλ να καταλαμβάνεις θέσεις μέσα στο κράτος), η απώλεια των βασικών σου ταξικών δομών, το μη χείρον βέλτιστον μεταξύ δύο κακών, ο εχθρός του εχθρού μου, οτιδήποτε.

Το τελικό αποτέλεσμα είναι το εξής: μια μάζα σκλάβων που θα υπηρετήσουν κάθε εξωτερικό σκοπό και ένα μάτσο άρρωστων εγωισμών του στυλ Colau¹⁰ ή Iglesias¹¹ που θα πλήρωναν για να πουληθούν. Μαύρες καταγίδες αναστατώνουν τον ουρανό και σκοτεινά σύννεφα εμποδίζουν την όρασή μας. As προσπαθήσουμε να τα σκορπίσουμε.

Η νεολαία ως σκηνικό θεάτρου

Το ερώτημα που θα έπρεπε κάποιος να βάλει στον εαυτό του δεν είναι γιατί ένας τοπικός τομέας της κυρίαρχης τάξης θα έπρεπε να αποφασίσει να λύσει τις διαφορές του με το Κράτος μέσα από κινητοποιήσεις στο δρόμο, αλλά μάλλον γιατί μια σημαντική μερίδα του πληθυσμού με αντικρουόμενα συμφέροντα, κυρίως νεολαία, φέρεται σαν το θεατρικό σκηνικό και τη συγκρουσιακή δύναμη της κάστας που έχει κληρονομήσει την Καταλονία· μια κάστα που είναι ταξική, καθολική, διεφθαρμένη και αυταρχική στη μερίδα αυτή.

Το παιχνίδι του Καταλανικού πατριωτισμού δεν είναι δύσκολο να διασαφηνιστεί, και αυτοί που το προωθούν και επωφελούνται από αυτό δεν επεδίωξαν ποτέ να το κρύψουν. Η διαδικασία υπέρ της εθνικής ανεξαρτησίας έχει υπάρξει μια τολημνή ταξική επιχείρηση. Η παγίωση μιας τοπικής κάστας συνδεδεμένης με την οικονομική ανάπτυξη απαιτούσε ένα ποιοτικό άλμα προς την εθνική αυτονομία.

Η άρνηση της κεντρικής πλουτοκρατίας για διάλογο, με άλλα λόγια, για να μεταφέρει ευθύνες, κυρίως οικονομικές, εμπόδισε την ανέλιξη αυτής της κάστας και μείωσε την επιρροή της και την πολιτική της ικανότητα όσον αφορά σε μερικούς επιχειρηματίες, βιομηχάνους, και τραπεζίτες οι οποίοι ήταν πρόθυμοι να ακολουθήσουν μια κυρίαρχη τάξη προκειμένου να τριπλασιάσουν τα κέρδη τους.

Η απόφαση να συγκρουστούν με το Ισπανικό κράτος σήμαινε μια ριζική ρήξη με τις συμφωνίες του πολιτικού Καταλανισμού.

Δεν ήταν πολύ σοβαροί. Με άλλα λόγια, ο στόχος δεν ήταν ποτέ μία μονόπλευρη διακήρυξη

¹⁰ Η Ada Colau είναι μία Ισπανίδα αριστερή βουλευτής και, από τις 13 Μαΐου του 2015, δήμαρχος της Βαρκελώνης, η πρώτη γυναίκα που παίρνει το αξίωμα. Η Colau ήταν ένα από τα ιδρυτικά μέλη και εκπρόσωπος της Plataforma de Afectados por la Hipoteca (PAH) (πλατφόρμα για τους ανθρώπους που θίγονται από στεγαστικά δάνεια), που ιδρύθηκε στη Βαρκελώνη το 2009 ως απάντηση στην άνοδο των εξώσεων εξαιτίας απλήρωτων δόσεων στεγαστικών δανείων και της κατάρρευσης της Ισπανικής μεσιτικής αγοράς στο ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης το 2008.

¹¹ Ο Pablo Iglesias Turrión είναι ένας Ισπανός πολιτικός ο οποίος είναι ο Γενικός Γραμματέας των Podemos από το 2014. Πριν από αυτό, ήταν λέκτορας των Πολιτικών Επιστημών στο πανεπιστήμιο Complutense στη Μαδρίτη. Είναι παρουσιαστής των online εκπομπών "La Tuerka" και "Fort Apache", και εμφανίζεται συχνά σε Ισπανικές πολιτικές εκπομπές.

ανεξαρτησίας, μια και αυτή η κάστα ήλπιζε μόνο να εκβιάσει μια νέα διαπραγμάτευση από μια πιο πλεονεκτική θέση. Παρ' όλη' αυτά, επειδή έπρεπε να φανεί πως και αυτή ήταν η πρόθεση, χρειάστηκε μια καθολαδωμένη μηχανή αναταραχής για να εγχύσουν έναν σωβινιστικό μυστικισμό στο κοινό το οποίο θα μπορούσε να βράζει ελεγχόμενα στο καζάνι της ταυτότητας. Και η κινητοποίηση έγινε πραγματικότητα. Ήταν φοβερό θέαμα.

Οπλισμένοι με το μάρκετινγκ της ταυτότητας, αυτή η δημαγωγία της προ-ανεξαρτησίας στάθηκε ικανή να διαιωνίσει τον εαυτό της ανάμεσα στους δημοκρατικούς πολίτες. Οι δημαγωγοί μπόρεσαν να βγάλουν αυτές τις μάζες στους δρόμους, επειδή οι άνθρωποι ήταν υπερβολικά εξημερωμένοι για να βγουν έξω από μόνοι τους. Με εξαιρετική επιδεξιότητα, έπαιξαν με τα καταπιεσμένα και αγελαία συναισθήματα που παρέμεναν κρυμμένα μέσα στους υπηρέτες του καταναλωτισμού. Με άλλα λόγια, χρησιμοποίησαν την απομόνωση προς όφελός τους.

Κατα τη γνώμη μου, έχουν πετύχει το στόχο τους, και η κάστα που κυβερνά το κράτος είναι πολύ πιο πρόθυμη να τροποποιήσει το μετα-Φράνκο Σύνταγμα έτσι ώστε να ταιριάζει καλύτερα στην Καταλανική κάστα. Αν και για να το πετύχει αυτό, ίσως θα πρέπει να θυσιάσει κάποιες φιγούρες καθοδόν, μάλλον συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου του Puigdemont¹². Αυτό φαίνεται να εννοείται από τους ισχυρούς εκπροσώπους του μεγάλου Κεφαλαίου, όπως είναι ο Felipe Gonzalez, για παράδειγμα.

Εθνικισμός υπό τον έλεγχο απατεώνων

Ο εθνικισμός ελέγχεται από απατεώνες, αλλά από μόνος του δεν είναι απάτη. Είναι μια συναισθηματική αντίδραση σε μία κατάσταση απογοητευτική για πολλούς ανθρώπους των οποίων οι δυνατότητες έχουν ανακοπεί. Δεν λειτουργεί με λογικούς όρους, αφού δεν αποτελεί αποτέλεσμα λογικής· μοιάζει πιο πολύ με ψύχωση παρά με πορεία προς την απελευθέρωση.

Για να κατανοήσουμε την εμφάνιση του πατριωτισμού στην Καταλανική κοινωνία, θα πρέπει να διαβάσουμε για την ψυχολογία της μάζας, και για αυτήν οι Reich, Canetti, και ο Nietzsche είναι πιο χρήσιμοι από θεωρητικούς όπως οι Marx, Reclus, ή ο Pannekoek.

Η πεποίθηση αυτή και ο ενθουσιασμός του πλήθους δεν προκύπτουν ως προϊόντα ψυχραιμίας, λογικής σκέψης, ή από διεξοδική κοινωνική ή ιστορική ανάλυση. Έχουν περισσότερο να κάνουν με το να βρεθεί μια συναισθηματική εκτόνωση χωρίς ρίσκο, η αίσθηση της δύναμης που παράγουν τα πλήθη, τον φετιχισμό της σημαίας και άλλων παρεμφερών συμβόλων, το εικονικό Καταλανικό πνεύμα των κοινωνικών δικτύων – τα χαρακτηριστικά μιας μάζας χωρίς ρίζες, ατομικιστική, και αταξική, της οποίας λείπουν οι δικές της αξίες, οι στόχοι και τα ιδανικά, και είναι εκ των προτέρων διατεθειμένη να συμφωνήσει με ό,τι της δοθεί.

12 Ο Puigdemont είναι ένας Καταλανός πολιτικός και πρώην δημοσιογράφος. Είναι ο τωρινός Πρόεδρος του Generalitat στην Καταλονία.

Έχοντας αποικηθεί από την αγορά και το Κράτος, η καθημερινή ζωή είναι γεμάτη από λανθάνουσες και εσωτερικευμένες συγκρούσεις, προικισμένη με ένα περίσσειμα ενέργειας που εκδηλώνεται με τη μορφή ατομικών ή συλλογικών νευρώσεων.

Ο εθνικισμός, όποιου είδους, προσφέρει έναν εξαιρετικό μηχανισμό να διοχετεύει αυτές τις παρορμήσεις οι οποίες, αν επρόκειτο να αναδυθούν στην επιφάνεια, θα συνιστούσαν μια τρομακτική εξεγερτική δύναμη.

Δύο μεγάλα παρανοϊκά μπλοκ

Ο εθνικισμός χωρίζει την κοινωνία σε δύο παρανοϊκά μπλοκ, τεχνικά αντιμέτωπα με τις εμμονές τους.

Υλικά, ηθικά, πολιτισμικά συμφέροντα δεν μετράνε. Καμία σχέση με δικαιοσύνη, ελευθερία, ισότητα, ή παγκόσμια χειραφέτηση.

Ο Καταλανικός λαός είναι κάτι τόσο αφηρημένο όσο και ο Ισπανικός: και οι δύο είναι μια οντότητα που υπηρετεί ως άλλοθι μια κυρίαρχη κάστα με τη διάσημη κατασταλτική της αστυνομία.

Ο «λαός» ορίζεται αποκλειστικά ενάντια σε κάθε εξουσία που δεν εκπηγάει από αυτόν ή που διαχωρίζεται από αυτόν. Οπότε βγαίνει το συμπέρασμα ότι ένας λαός με ένα Κράτος δεν είναι λαός.

Αντίο και επίλογος

Μπορεί να συμφωνήσετε μαζί μου ότι η ιστορία έχει φτιαχτεί από απλούς ανθρώπους μέσω συνελεύσεων και οργανισμών που προκύπτουν από συνελεύσεις, αλλά όπως είναι τα πράγματα αυτή τη στιγμή, η ιστορία ανήκει σε εκείνους που την χειρίζονται πιο αποτελεσματικά.

Αυτό που κάνουν αυτοί οι άνθρωποι είναι να παρέχουν το δημοφιλές πλαίσιο για ένα κακό θεατρικό έργο στο οποίο μπορούμε να δούμε την πιο κλασική διανομή της εξουσίας.

Ο καθένας ίσως να κάνει τους δικούς του υπολογισμούς και να πλέει εντός ή εκτός των εθνικιστικών υδάτων, μέσα στη βαρετή τους αναταραχή, αλλά ποτέ δεν πρέπει να χάνουμε από τα μάτια μας την καρδιά του ζητήματος.

Συντροφικά, Miquel Amorós.

ΡΕΣΑΛΤΟ

αυτοοργανωμένος χώρος αλληλεγγύης & κρίσης
Έβρου 23 & Ελ. Βενιζέλου, Κερατσίνι
(Ταμπούρια, 100 μέτρα από Ττλ. Λαού)
anarriko-resalto.blogspot.com

δεκέμβρης 2017